

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

Чорний Максим Михайлович

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ»..... 293

Щербатий Роман Романович

КОНКУРС НА ПОСАДУ СУДДІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ РИСИ..... 295

СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ 297

Oleh M. Yaroshenko

INTERNATIONAL TRENDS IN THE SPHERE OF FLEXIBLE WORKING HOURS 299

Бориченко Катерина Валеріївна

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТРОКІВ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ВИРІШЕННЯМ ТРУДОВИХ СПОРІВ У РАЗІ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ 302

Венедіктов Сергій Валентинович

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ПРОСУВАННЯ ПО РОБОТІ 304

Lagutina Iryna

HYBRID WORK AS A TYPE OF «FLEXIBLE WORK» 306

Мельник Костянтин Юрійович

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСТОРОНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ВІД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ 308

Подорожній Євген Юрійович

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОГО ЧАСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 311

Тихонович Олексій Юрійович

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ІНФОРМАЦІЮ ВІД РОБОТОДАВЦЯ ПРО УМОВИ ПРАЦІ 312

Наньєва Марія Іванівна

СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ. 314

Панченко Анна Олександрівна

ПОНЯТТЯ «ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ» ТА ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗШИРЕННЯ ЙОГО ЗМІСТУ..... 316

Пожарова Оксана Вікторівна

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ 319

Сушко Вячеслав Вікторович

МОБІНГ НА РОБОТІ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ЗГІДНО З ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ 321

Шукін Олександр Сергійович

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА СВОЄЧАСНИЙ РОЗРАХУНОК ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ .. 323

Білик Олександр Сергійович

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 327

Галузінський Назар Олександрович

ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ САНКЦІЙ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ 329

Горбаченко Ерік Сергійович

ГАРАНТІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ РОБОТОДАВЦЯ 331

Жученко Руслан Олегович

УСНИЙ ТРУДОВИЙ ДОГОВІР: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ..... 333

Казімирова Ольга Олегівна

ПОСЛУГИ З ПОСЕРЕДНИЦТВА ЯК ВИД НЕСТАНДАРТНОЇ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ..... 335

Карпенко Олександр Олександрович

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ 338

Мирончук Владислав Володимирович

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОЛЕКТИВНИХ УГОД..... 339

Стецьків Мар'ян Богданович

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ... 341

СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Степаненко Оксана Василівна

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ ТА ЄСПЛ.... 345

Стрельцов Євген Львович

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 347

Отже, імплементація положень Директиви (ЄС) 2019/1152 про прозорі та передбачувані умови праці в Європейському Союзі у чинне трудове законодавство України суттєво покращило становище працівника. Так, закріплення більш широкого переліку інформації, з якою роботодавець зобов'язаний ознайомити працівника до початку роботи, регламентація вищого рівня гарантій права працівника на інформацію про умови праці – яскраві докази тому. Переконані, що такі зміни є перспективним та прогресивним кроком на шляху євроінтеграції України та майбутнього членства в ЄС, адже сприяють гармонізації трудового права України із правом Європейською Союзу.

Список використаних джерел

1. Адабаш О. В. Інформація з обмеженим доступом: проблеми законодавчого визначення. *Наше право*. 2013. № 13. С. 61–66.
2. Директива (ЄС) Європейського парламенту і Ради 2019/1152 про прозорі та передбачувані умови праці в Європейському Союзі: від 20.06.2019 р. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/genericdocument/wcms_748901.pdf
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин: Закон України від 01.07.2022 р. № 2352-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>
4. Кодекс законів про працю України: Закон УРСР від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

Ключові слова: працівник, право працівника на інформацію, законодавство України.

Keywords: employee, right of employee on information, legislation of Ukraine.

Наньєва Марія Іванівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук*

СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

На сьогоднішній день, захист прав людини у соціальній сфері є однією з найактуальніших тем, особливо ураховуючи те, що в країні досі діє воєнний стан, збільшується кількість та розширюється коло осіб, які потребують соціального захисту. Сфера захисту прав людини набула нових масштабів як на національному, так і на міжнародному рівні. Наша країна притримується євроінтеграційної політики, а це свідчить про посилення саме соціальної політики та розробку дієвого механізму реалізації закріплених норм у цій сфері, який, в свою чергу має відображати міжнародні стандарти захисту соціальних прав. Діяльність міжнародних правозахисних механізмів у соціальній сфері буде дієвою тільки тоді коли держава сама буде готова дбати і захищати права своїх громадян.

Механізм захисту соціальних прав людини – сукупність юрисдикційних та неюрисдикційних форм, організаційних, процедурних і процесуальних способів, матеріально-правових заходів, спрямованих на припинення порушень законодавства у сфері соціального захисту, поновлення невизнаного, оспорюваного чи порушеного права на соціальний захист і відшкодування заподіяної шкоди [1, с. 146].

Міжнародний механізм захисту соціальних прав людини – це система міжнародних (між-державних) органів та організацій, які діють з метою реалізації міжнародних стандартів прав та свобод людини у соціальній сфері або їх поновлення у випадку порушення.

Функціонуюча універсальна система міжнародного визнання та захисту прав і основних свобод людини склалася після Другої світової війни і в основному в рамках Організації Об'єднаних Націй. Попередження конфліктів, допомога сторонам досягти миру, сталий розвиток у сфері захисту прав людини є одними з головних завдань цієї організації.

Найважливішими для соціальних стандартів джерелами міжнародного права є: Загальна декларація прав людини 1948 року; Міжнародний пакт про соціальні, економічні та культурні права 1966 року; Європейська соціальна хартія (переглянута) 1996 року; Конвенції МОП.

Так, наприклад, Загальна декларація прав людини містить ряд універсальних міжнародно-правових норм, що стосуються соціального захисту: право на соціальне страхування та достатній рівень життя; на працю; на захист від безробіття; на відпочинок; на достатній рівень життя, тощо [2].

Всі міжнародно-правові акти, а, отже, і ті, які закріплюють стандарти прав людини у соціальній сфері, класифікуються за сферою дії на універсальні, регіональні та партикулярні.

Якщо ми говоримо за систему захисту соціальних прав людини, то універсальними правозахисними організаціями є ті органи, які поширюють свою діяльність на весь світ. До таких організацій ми можемо віднести: Генеральну Асамблею ООН, Економічну та Соціальну Ради.

Також в рамках ООН діють спеціалізовані організації, які ми можемо поділити на:

- постійні (наприклад, Центра з прав людини, Управління Верховного Комісара ООН з прав людини);
- створені відповідно до міжнародних угод (Комітет ООН з прав людини, Комітет з расової дискримінації, тощо);
- спеціалізовані установи (Міжнародна організація праці, Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки, культури).

Регіональні організації поширюють свою дію в рамках певного регіону. На сьогоднішній день, ми можемо говорити про три регіональні системи захисту соціальних прав людини:

- міжамериканську систему (представлена Міжамериканською комісією з прав людини та Міжамериканським судом з прав людини);
- африканська система (представлена Африканською комісією з прав людини та народів);
- європейська (діє в рамках Ради Європи, основним органом є Європейський суд з прав людини).

У зв'язку з тим, що стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року практика ЄСПЛ визнана в якості джерела права, дана міжнародна інституція у процесі своєї діяльності фактично створює нові стандарти прав і свобод людини і громадянина, у тому числі й права людини на соціальний захист [3].

Взагалі, рішення ЄСПЛ мають значний вплив на розвиток захисту прав людини, у тому числі і у соціальній сфері. Національні суди враховують рішення ЄСПЛ при розгляді справ, що стосуються соціального захисту населення. Однак, на сьогоднішній день, на практиці, все ще існують проблеми із застосуванням рішень Європейського суду з прав людини. Тобто існує вірогідність невиконання таких рішень, зокрема і рішень національних судів. На жаль, Секретаріат Європейського суду зазначає про збільшення надходжень скарг у зв'язку із цією проблемою, а саме окрім невиконання або невідповідного виконання рішень у трудовій сфері та у сфері соціального захисту (наприклад, справи щодо виплати заборгованості по заробітній платі або щодо виплат по соціальним допомогам). Враховуючи ці проблеми діяльність ЄСПЛ має зростати у розрізі саме контролюючого органу як однієї з інституцій Ради Європи, яка призвана створювати умови для дотримання прав та свобод громадян, в тому числі і у соціальній сфері.

Отже, система міжнародного механізму захисту соціальних прав людини закріплює міжнародні та регіональні стандарти у соціальній сфері та створює механізм їх реалізації за допомогою відповідних інституцій. Розвиток та вдосконалення механізму захисту соціальних прав людини можливий за вдосконалення процесуальної діяльності, міжнародних механізмів забезпечення і захисту соціальних прав людини та національних механізмів забезпечення і захисту соціальних прав людини. Незважаючи на досягнутий прогрес на національному рівні все одно зберігається проблема захисту своїх прав громадянами у соціальній сфері, адже держава неповною мірою забезпечує реалізацію прав громадян на працю та соціальний захист. Наявна система соціального захисту потребує постійного оновлення з урахуванням мінливих умов сьогодення, є малоефективною, потребує постійного фінансування. На жаль, економічний стан все-таки наразі погіршує ситуацію у сфері соціального захисту та зайнятості населення. Не на достатньому рівні приділяється увага окремим категоріям громадян під час забезпечення та реалізації їх права на соціальний захист.

Список використаних джерел

1. Бориченко К. В. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист: проблеми теорії та практики : монографія. Одеса : Фенікс, 2019. 552 с.
2. Загальна декларація прав людини : декларація ООН від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
3. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

Ключові слова: соціальні права, захист соціальних прав, міжнародний механізм захисту соціальних прав, система захисту соціальних прав.

Keywords: social rights, protection of social rights, international mechanism for protection of social rights, system of protection of social rights.

Панченко Анна Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОНЯТТЯ «ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ» ТА ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗШИРЕННЯ ЙОГО ЗМІСТУ

Погіршення соціально-економічного становища в країні на фоні воєнних дій, епідемії COVID-19 та з інших причин суттєво позначилось на рівні життя населення, особливо – вразливих його верст, окремі представники яких через низку об'єктивних чи суб'єктивних факторів перебувають у найбільш скрутних умовах.

У спеціальній літературі вживаються різні терміни для позначення вище згаданої соціальної групи «незахищені соціальні групи», «вразливі верстви населення», «групи ризику» тощо.

Навколо зазначених категорій сфокусований інтерес різних наук: соціології, політології, економіки, культури, психології, педагогіки, юриспруденції тощо. Досліджуване поняття без сумніву з-поміж іншого також є категорією галузевої юридичної науки – права соціального забезпечення, адже можливість говорити про «вразливість» певної соціальної групи напряду впливає із факту наявності «соціального ризику». Ускладнює процес розкриття терміну його оціночний характер, адже «вразливість» є також поняттям неоднозначним та відносин.